

WESTLANDS STREEK- EN TUINBOUWMUSEUM

Middel Broekweg 154, 2675 KL Honselersdijk
 Telefoon : 01740 - 21084
 Geopend : elke werkdag van 14.00 - 17.00
 elke zaterdag van 10.00 - 12.00

TUINBOUWMUSEUM

HOEVE CRUISBROUCK, Middel Broekweg 1, 2671 ME Naaldwijk
 Telefoon : 01740 - 21084

MUSEUM DE KORENSCHUUR

Margaretha van Hennebergweg 2a, 2552 BA Loosduinen
 Telefoon : 070 - 979015/122081
 Geopend : elke zaterdag van 13.00 - 17.00, van medio juni tot
 medio september ook elke zondag van 13.30 - 17.00

MUSEUM DE SCHILPEN

's-Herenstraat 24, 3155 SJ Maasland
 Telefoon : 01899 - 13042/13658
 Geopend : elke zaterdag van 10.00 - 17.00

MUSEUM TRAMSTATION

Otto van Zevenderstraat 2, 2636 HN Schipluiden
 Telefoon : 01738 - 8424/8630
 Geopend : elke woensdag en zaterdag van 14.00 - 16.00

VASTE WEKELIJKSE AGENDA

Maandag : Studiegroep Kastelen, Westlands Streek- en
 Tuinbouwmuseum, 20.00.
 Woensdag :
 : Werkgroep Oud-wateringen & Kwintsheul, werkavond,
 Hofboerderij, 20.00.
 Donderdag : Werkgroep Oud-Maasland, werkavond, De Schilpen,
 19.30.
 Vrijdag : Werkgroep Oud-Schipluiden, werkavond, Museum
 Tramstation, 20.00.
 Zaterdag : Historisch Spreekuur, Westlands Streek- en
 Tuinbouwmuseum, 10.00 - 12.00.

REDACTIECOMMISSIE

Mevr. M.M. Dahmeijer-Fousert Heliotroop 11,
 2691 HJ 's-Gravenzande, tel. 01748 - 13073

nieuwsgaring
 verzending

L.J.M. van den Ende, Maris 41,
 2681 MP Monster, tel. 01749 - 44315

nieuwsgaring
 financiën

J.A. de Brabander, Witte v.d. Laan 21,
 2291 KA Wateringen, tel 01742 - 96909

administratie
 lay-out

AGENDA NOVEMBER

- do 5 - Studiegroep Oudheidkundig Bodemonderzoek, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 20.00.
- vr 6 - Historische Vereniging Oud-Schipluiden, museum Tramstation, 20.00.
- za 7 - Historisch Spreekuur, Hofboerderij te Wateringen, 14.00 - 17.00.
- ma 9 - Werkgroep Oud 's-Gravenzande t.h.v. Dahmeijer, 20.00.
- di 10 - Kursus Oudhollands schrift, les 2, door de heer K. van Dijk, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 20.00.
- do 12 - Historische Vereniging Maassluis, dialezing Tijdmeting door de heer M.J. Hagen over de tijdmeting van weleer, o.a. door middel van zonnepijlers, waarbij ook zal worden ingegaan op de uitzonderlijke zonnepijler van de Grote Kerk te Maassluis, gebouw De Ark, Rembrandtlaan 2, Maassluis, 20.00, zaal open 19.30.
- ma 16 - Werkgroep Oud-Wateringen & Kwintsheul, Hofboerderij, 20.00.
- di 17 - Bestuur Genootschap Oud-Westland, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 20.00.
- Werkgroep Oud-Monster, werkavond, gemeente-archief, 20.00.
- za 21 - Redactiecommissie Informatiebulletin, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 11.00 - 12.00.
- ma 23 - Studiegroep Genealogie, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 20.00.
- di 24 - Vrijwilligersoverleg, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 14.00.
- Kursus Oudhollands schrift, les 3, door de heer K. van Dijk, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 20.00.
- wo 25 - Bestuur Stichting Streek- en Tuinbouwhistorie, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 19.30.
- za 28 - Afhalen Informatiebulletin, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 11.00 - 12.00.

AGENDA DECEMBER

- za 5 - Historisch Spreekuur, Hofboerderij te Wateringen, 14.00 - 17.00.
- di 8 - Kursus Oudhollands schrift, les 4, door de heer K. van Dijk, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 20.00.
- vr 11 - Historische Vereniging Oud-Schipluiden, opening tentoonstelling over molens, museum Tramstation.
- ma 14 - Werkgroep Oud-Wateringen & Kwintsheul, Hofboerderij, 20.00.

DEN HAAG ZOALS HET WAS

Op 26 oktober is de eerste aflevering verschenen van 'Den Haag zoals het was'. Elke maand komt een nieuwe aflevering uit, die steeds een ander aspect belicht uit de jongste geschiedenis van Den Haag: in 18 maandelijks afleveringen van 24 pagina's, in totaal 436 pagina's met zo'n 1100 afbeeldingen. De serie verschijnt tot april 1994 en kost f. 6,95 per aflevering (eerste aflevering f. 4,95).

HISTORISCH JAARBOEK WESTLAND

Medio oktober is voor de vijfde maal het Historisch Jaarboek Westland verschenen. Het bevat voor de geïnteresseerde lezer weer veel wetenswaardigs over de historie van het Westland. Vele onderwerpen komen aan bod. Het Tiendrecht in 's-Gravenzande en omgeving, de handel op Engeland, een buitenplaats aan de Westgaag te Maasland, de oude Pastorie van Naaldwijk, de gemeentebode van 's-Gravenzande uit de 17e en die uit de 19e eeuw, pastoor Verburch uit Poeldijk en zijn Wateringse (achter)neef. In de 17e eeuw waren er in het Westland drie herbergen met de naam 'De Spaanse Vloot'. Van die uit Monster zijn interessante gegevens uit de archieven gehaald. Voor de liefhebbers is ook de Archeologische Kroniek weer belangrijk. De Westlandse bodem heeft weer een aantal geheimen uit het verleden bloot gegeven. Nieuw is de Bibliografie van het Westland, waarin alle historische publikaties uit 1991/1992 worden vermeld die betrekking hebben op het Westland. De prijs van het boekje is gehandhaafd op f. 17,50. Het is verkrijgbaar bij het Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum en bij de Westlandse boekhandels. Voor leden van het Genootschap Oud-Westland is het gratis af te halen bij het Streek- en Tuinbouwmuseum.

TENTOONSTELLINGSNIEUWS

In museum De Schilpen te Maasland is tm 10 april 1993 een expositie te zien van Maaslandse kleding rond 1900. De expositie wordt gehouden in de tuinkamer, waar op een aantal modelpoppen Maaslandse/Delflandse kledingstukken uit de tijd rond 1900 getoond worden. In de vitrines zijn allerlei sieraden, tasjes en snuisterijen uit die periode opgesteld. In de Maaslandkamer treft men vooral kleding en afbeeldingen aan uit het begin van deze eeuw, o.a. een uniform van de vroegere Maaslandse Burgerwacht. Langs de wanden van beide kamers hangen veel foto's van oude Maaslanders. In de oud-hollandse keuken is in een was- en strijkhoekje onderkleding te bezichtigen. De Schilpen is geopend iedere zaterdag van 10.00 tot 17.00 uur en op 2e kerstdag van 12.00 tot 17.00 uur. Groepsbezoek is ook op andere tijden mogelijk na tel. afspraak (tel. 01899-12391 of 13042). De toegang is gratis.

De tentoonstelling "Schepen en Schippers" in Museum Tramstation te Schipluiden is nog te bezichtigen tm 14 november, voor uitgebreider informatie zie Infobulletin van oktober.

In het Legermuseum aan de Korte Geer te Delft is tot april 1993 de tentoonstelling "Het is maar spel, van houten zwaard tot super soaker" te zien. Een zeer kleurrijke verzameling speelgoed wordt getoond, afkomstig uit tientallen binnen- en buitenlandse collecties. Miniatuursoldaten van 200 jaar oud staan naast de flitsende beeldschermen van hedendaagse computerspellen: houten zwaard, papieren hoed en stokpaard, de traditionele uitmonstering van de kleine fantasieridder, naast Batmanpakken en Turtlemakers. Niet alleen ouders en kinderen komen aan hun trekken. Ook verzamelaars zullen de ogen uitkijken bij verrassende topstukken.

Openingstijden: di tm za van 10.00 - 17.00 uur.
zon- en feestdagen van 13.00 - 17.00 uur.

'T LAND

Nu de bladeren van de bomen vallen betekent dit dat er op het land veel oude afgedragen gewassen opgeruimd moeten worden. Ook is het in verband met de schouw dat de poldersloten geheind worden, een zwaar werk vooral als er veel dulies in de sloot staan.

Op 1 november komt het polderbestuur langs om te kijken of de sloten er weer mooi schoon bij liggen.

Als dat niet zo is krijgen we een bon. Wanneer het dan nog niet gebeurt dan wordt het werk voor ons gedaan op onze kosten. We hebben hier met het Hoogheemraadschap van Delfland te maken en dat is knap machtig.

Wel aardig is te vermelden dat er luchtfoto's van het museum en het land erachter zijn gemaakt.

Op een dag kregen we bezoek van 2 mannen van de Hermandad of we zo vriendelijk wilden zijn de banden, die achter op het land onder de bomen lagen, af te voeren. Dan vraag je je af ofje door middel van een helicopter in de gaten word gehouden. Inmiddels zijn de banden afgevoerd.

De vruchtbomen die ons door de Floriade waren toegezegd zijn ons door de neus geboord, en wel door de Efteling, zij boden F.1000,- per boom zodat wij af moesten vallen.

Eigenlijk geen werk want belofte maakt schuld. Maar ja, dan maar met jonge fruitbomen starten. Er zijn al twee rijtjes frambozen geplant. Wie heeft er soms stekjes van een gele framboos?

Verder zijn er nu dakpannen genoeg, ook voor de te bouwen muur, alleen zouden wat rode vorsten, dit zijn de pannen voor boven op de nok van het gebouw, gewenst zijn.

Alle schenkers van de pannen bedankt en ook diegene die geholpen hebben bij het van de daken halen ervan bedankt.

IJ. van Eendenburg.

NIEUWS UIT DE WINKEL

In 1985 verscheen het boek DE WESTLANDSE REDERIJKERSKAMERS IN DE 16e EN 17e EEUW, door F.C. van Boheemen en Th.C.J. van der Heijden. In het voorwoord schrijven de auteurs o.a. "Rederijderskamers hebben in de 16e en 17e eeuw een belangrijke rol gespeeld in het culturele leven van Vlaanderen, Brabant, Zeeland en Holland (...). Aanvankelijk werden de kamers door zowel de kerk als de overheid op prijs gesteld. Als de inhoud van hun werk een te kritische toon krijgt, zal die welwillende steun wegvallen en plaats maken voor klachten." Uit deze paar zinnen blijkt dat er stof te over is om een verhaal te schrijven en dat is in dit boek dan ook gebeurd. Wie zich de tentoonstelling "De Westlandse rederijderskamers" in de Oude Pastorie nog weet te herinneren kan met dit boek nog eens nagenieten. Zij die de expositie destijds niet gezien hebben zullen het spijtig vinden deze te hebben gemist, maar desalniettemin niet minder van het boek opsteken. Het boek is voor f. 20 verkrijgbaar bij het Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum.

Verder o.a. nog verkrijgbaar: 'Geerbron, de geschiedenis van een Monsterse buitenplaats', voor f. 14,90, en 'Van Crisis tot Kracht, gedenkboek ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de Bond Westland' voor f. 15. Nieuw in de Winkel o.a. 'Kohieren van de 100e en 200e Penning 1689-1722' (Wateringen) voor f. 19,50 en 'Hier staat een echt Hollandsch bouwwerk: Raadhuis van Wateringen' voor f. 5,25.

TOMATEN

Onder het kopje "Elk wat wils" in het Nederlandsche Tuinbouwblad van 1891 verscheen het nu volgende artikeltje over het meest geteelde produkt van het Westland.

"Onder de vruchten, waarvan het verbruik in de laatste jaren het snelste heeft toegenomen, behooren voorzeker de tomaten. Vooral in Engeland hebben verbruik en cultuur een vroeger ongekeende uitbreiding erlangd. Afkomstig uit Mexico en Zuid-Amerika, heeft dit gewas zich in de cultuur snel uit de tropische gewesten naar de gematigde breedtegraad verspreid, en in Engeland neemt de cultuur nog jaarlijks in omvang toe. Zoo aanzienlijk is daar te lande het verbruik, dat men gemiddeld het op jaarlijks zestig pond per hoofd van de geheele bevolking schat. Engeland zelf is niet in staat, deze geheele hoeveelheid voort te brengen; uit Frankrijk en andere landen worden de tomaten bij scheepsladingen ingevoerd. Kan ons vaderland niet met voordeel een groter aandeel aan dezen invoer nemen.

Als het seizoen voor de versche vruchten voorbij is, nemen de ingemaakte hare plaats in. Deze komen voornamelijk uit Amerika. Vroeger gebruikte men tomaten alleen voor sauzen en ingemaakt als zoogenaamde "pickles", thans is er veel meer verscheidenheid in het gebruik. Met suiker gekookt en ingemaakt smaken zij voorteffelijk, als abrikozen, eenvoudig in water gekookt kunnen zij als groenten worden genuttigd. Allerlei andere bereidingswijzen zijn in gebruik, doch kunnen hier niet opgesomd worden. Het is thans de tijd, dat deze heerlijke vruchten versch te krijgen zijn. Ik raad een ieder aan er eens een proef mede te nemen, zonder twijfel zal de smaak velen bevallen. Waarlijk, deze vrucht verdient bij ons even algemeen bekend en gebruikt te worden als in het buitenland."

In het geïllustreerde weekblad Sempervirens van 1897 stond er bij de mededelingen hoe men tomaten diende te bewaren.

"Het bewaren van tomaten.

Meer dan vroeger worden tomaten in onze tuinen aangetroffen en veel meer mensen dan vroeger eten de tomaten in sauzen of soepen. Jammer dat nog vele tomaten min of meer onrijp zijn, als de koude dagen komen, zullen onze lezers zeggen. Daarom doen wij hun zeker een dienst als we mededeelen, hoe ook die vruchten bewaard kunnen worden.

Alle nog groene tomaten worden, zoodra men vorst verwacht, afgeplukt en één voor één in papier gewikkeld en alle in een houten kistje op een koele, vorstvrije plaats opgeborgen.

Wil men tomaten gebruiken, dan neemt men het benodigde getal uit het kistje, ontdoet ze van het papier en legt ze in een warme kamer voor een zonnig raam. Ze worden dan geheel rijp en doen in geen enkel opzicht onder voor die, welke aan de plant gerijpt zijn."